

KROÓ GYÖRGY-DÍJ 2019

A Kroó Györgyről elnevezett kitüntetések az idén is a Magyar Zenetudományi és Zenekritikai Társaság éves konferenciájához kapcsolódva, 2019. október 12-én adták át. A Kroó György-díjat a Társaság elnöksége egyhangú döntéssel *Vikárius Lászlónak*, a Kroó György-plakettet szintén egyhangú döntéssel *Kusz Veronikának* ítélte. Az alábbiakban közöljük az átadáskor elhangzott méltatások szövegét.

Vikárius László

Vikárius László éppen 30 éve, 1989-ben végezte el a Zeneakadémia zenetudományi szakát. Három évvel később, 1992-ben szerezte meg muzikológusi diplomáját. Diplomamunkájában már komoly, igazi zenetudósi feladat elé állította magát: egy 15. századi latin nyelvű zeneelméleti jegyzetanyag értelmezését vállalta. Majd okleveles zenekutatóként is folytatta a régi korok zeneművészetének mélyebb megismerését a bázeli zenetudományi intézetben. Svájci állami ösztöndíjasként kitűnő professzorok irányítása alatt tanult tovább, főként a középkori és a reneszánsz vokálpolyfóniáról. Ezzel párhuzamosan 1988 óta dolgozott a Zenetudományi Intézet Bartók Archívumában, tehát még zeneakadémiai hallgatóként csatlakozott a Somfai László vezette kutatóműhelyhez. Pályája végül úgy alakult, hogy fő kutatási területe Bartók művészete és életműve lett, Somfai László nyugdíjazását követően pedig 2005-től átvette a Bartók Archívum vezetését. A szakma szeretetét és a hivatástudatot olyan mesterek erősítették benne a Zeneakadémián, mint Kroó György, Rajeczky Benjamin, Kárpáti János, Somfai László, Dobszay László, Szendrei Janka, Tallián Tibor és Komlós Katalin. A zenetudomány kandidátusa címet már Bartók-témában védte meg 1999-ben, a későbbiekben könyvformában is megjelent *Modell és inspiráció Bartók zenei gondolkodásában* című értekezésével. 2000 óta intézetünk tudományos főmunkatársa.

A kutatás mellett 1996-tól oktatóként is segíti a magyar szakmai utánpótlás kinevelését, kezdetben óraadóként, majd adjunktusként, 2004 óta az egyetem docenseként tanít a zenetudományi szakon zenetudományi módszertant, Bartókot és szükség szerint más tárgyakat is, oktatja az antikvitás és a középkor, valamint a 15–16. század zenetörténetét. Részt vesz az egyetem doktorképzésében, doktorszemináriumot tart, témavezetőként már számos sikerrel megvédett disszertáció elkészültét segítette, és hamarosan 5 éve lesz, hogy vezeti az intézmény PhD programját. A tudományos közéletben is fontos szerepet vállalt, 2007-től három cikluson át töltötte be a Magyar Zenetudományi és Zenekritikai Társaság elnöki posztját, ami egyúttal a magyar zenetudományi szakmán belüli megbecsültségét, kiemelt szerepét is jelzi. Rendszeresen vesz részt hazai és nemzetközi konferenciákon, gyakran meghívott előadóként, publikációit pedig nemcsak magyar, hanem rangos külföldi szakfolyóiratokban is olvashatjuk. A Magyar Tudományos Művek Tára je-

lenleg 184 tételt tart nyilván a neve alatt. A Bartók-szakirodalom számos meghatározó kiadványában volt társszerző vagy társszerkesztő, mint például a *Népzene Bartók műveiben* Lampert Vera által jegyzett kötet CD-melléklettel ellátott második, javított kiadásában vagy a Kárpáti János által szerkesztett *Bartók és az arab népzene* CD-ROM-ban, valamint a Pávai Istvánnal közösen szerkesztett, a Bartók Béla-levelezésköteteket és ifj. Bartók Béla *Apám életének krónikája* című kötetet összegyűjtve tartalmazó digitális közreadásban.

Vikárius eddigi élete, hitvallása, tudományos és oktatói tevékenysége mélyen az európai kultúrában gyökerezik, az antik és a zsidó-keresztény hagyomány talapzatán áll, és mint reneszánsz egyéniség a humanizmus eszményétől áthatva tesz bizonyosságot a tudomány és a művészet egységéről. Munkásságát eddig 2005-ben Szabolcsi Bence-, 2008-ban Hauser Arnold-díjjal és 2015-ben a Magyar Érdemrend Tisztikereszt polgári tagozatával ismerték el.

A Magyar Zenetudományi és Zenekritikai Társaság Kroó-díját a 2016-ban több mint egy évtizedes előkészítő munka után megindult *Bartók Béla műveinek kritikai összkiadása* főszerkesztői munkájáért, a 48 kötetesre tervezett sorozaton belül a 37-es sorszámot viselő és a sorozatból elsőként, 2017-ben megjelent *Gyermekeknek* közreadói munkájáért és a bevezető tanulmányért kapja. A *Bartók Béla műveinek kritikai összkiadása* sorozat a magyar zenetudomány nemzetközileg is eddigi legjelentősebb, hosszú évtizedekre munkát adó vállalkozása az Editio Musica Budapest és a német Henle kiadóval közösen. Főszerkesztőként Vikárius László felelőssége a kötetek kiadásának szakmai irányítása, az egész folyamat összetett és bonyolult feladatainak szervezése, ellenőrzése, az egyeztetések lefolytatása, a határidők betartása és betartatása, a szerződések kezdeményezése és jóváhagyása. Embert próbáló szakmai és adminisztrációs teher hárul rá, de munkáját a legnagyobb szakmai fegyelemmel, alázattal és türelemmel végzi, aminek eredményeként idén ősszel immár a sorozat negyedik kötete is megjelent. Mint a Zenetudományi Intézet igazgatója azzal a jókívánsággal nyújtom át Vikárius Lászlónak a díjat – ahogyan ma délelőtt hallhattuk a Lajtháról szóló egyik előadásban –, hogy még sokáig, lankadatlanul vívja meg harcát, hogy a Bartók-kötetek sorozatát kézbe vehessük idehaza és a nagyvilágban egyaránt!

Richter Pál

Kusz Veronika

Nagyon örülök, hogy én beszélhetek itt Kusz Veronikáról ebből a nagyon örömteli alkalomból. Vera olyan zenetudós, amilyen én is szeretnék lenni. – És most következhetne az (nagyon kézenfekvő lenne), hogy mit jelent nőként, teljes vagy félállású anyaként tudósnek, zenetörténésznek, értelmiséginek lenni. Én azonban nem így gondolok erre a munkára, erre a pályára, és szerintem Vera sem. A kettő nem válik el egymástól. Egyrészt, mert az anyaságot nem érdemes nehézségként, akadályként megélni. Minden perce öröm, és természetes minden esetleges nehézségnek gondolható velejárója is. És az édes-keserű nemes akadályoktól akkor sem mentes az életünk, ha ez éppenséggel nem a gyerekek körül forog. Másrészt – és épp ezt becslöm Vera egész hozzáállásában –, a munkánk, amit csinálunk,

amin gondolkodunk, valahogy ennek az életként formálódó egésznek a belső része. Nem is annyira maga a téma, hanem az, hogy csináljuk, gondolkodunk, próbálunk belőle valamit, valami mások számára is hasznosat kihozni. Őszintén feltenni a kérdéseket.

Aki itt volt tegnap, és hallotta Kusz Veronika előadását, de akár hallotta Vera tulajdonképp szinte bármelyik konferencia-előadását, tudja, miről beszélek. Vera írásaiban, megszólalásaiban amellet, hogy ott van a hatalmas anyagismerete és tehetsége, ott van mindig ő maga is. Személyes minden megszólalása, miközben a lehető legobjektívebben próbálja alátámasztani azt, amit gondol, nem feledve, hogy amit gondol, lehet, az csak átmeneti állapot a következő gondolatig. Azonban be kell járnia ezt az utat, és közben elmondja kétségeit, bizonytalanságait is. Nagyon helyesen. Mert, ahogy egyszer Somfai tanár úr mondta nekünk órán (talán Veráéknál is elhangzott): ha valaki olyan sokat foglalkozott egy témával, kötelessége megosztani a hipotéziseit is. A kutatás fontosabb a kutatónál. A kutatás, amennyire magányos, annyira egy virtuális vagy kevésbé virtuális közösség csoportmunkája. Vera is egyszerre magányos harcos és közösséget építő kutató. Bár témáját hatalmas energiákat megmozgatva, szinte egy személyben viszi előre, azaz, ahogyan erről kommunikál, egyúttal közösséget is teremt köréje. Gondoljunk csak a tegnapi napra.

A Kroó-plakett odaítélésének, mint Mikusi Balázs már jelezte, mindig egy aktuális eredmény az apropója. Vera ezt már néhány korábbi munkájával is kiérdemelte volna – de akkor még nem volt Kroó-plakett. Gondoljunk csak a Vikárius László vezetésével készült (gigantikus méretű) 2010-es disszertációjára, majd a Rózsavölgyinél 2015-ben ebből megjelent kötetére (*Dohnányi amerikai évei*), vagy számos tanulmányára (közöttük az *American Music* és a *Notes* című, angol nyelvű szakfolyóiratokban), és nem utolsó sorban arra is, hogy Dohnányi amerikai hagyatéka részben neki köszönhetően került a Zenetudományi Intézetbe.

A plakett apropója mégis nem ez az önmagában is figyelemre méltó produktum, hanem egy újabb. Veronika disszertációjának átdolgozott, kibővített angol nyelvű kiadása a közeljövőben jelenik meg a tekintélyes amerikai California University Press kiadónál *A Wayfaring Stranger: Ernst von Dohnányi's American Years, 1949–1960* (Oakland, CA: University of California Press, 2020) címmel. Az amerikai könyv jóval több, mint a magyar kiadvány fordítása. Veronika ezt alaposan átdolgozta az angol nyelvű olvasóközönség számára, többek között Dohnányi emigráció előtti pályafutását bemutató fejezettel egészítette ki – lényegében egy új kötet született a korábbi nyomán.

A legkevesebb, amit tehetünk, hogy egy ilyen eredményre odafigyelünk, együtt örülünk Kusz Veronikával munkája elismerésének, és inspirációt, erőt kívánunk a folytatáshoz.

Kim Katalin